

Marienburg langdysse

Et kunstigt fortidsminde i en romantisk park.

Velkommen til langdyssen i Marienburg Park. Møn er utrolig rig på fortidsminder fra især bondestenalderen for ca. 4.500 år siden. Fra Møn og Bogø kendes til mere end 119 dysser og jættestuer, men kun 38 er bevaret. Den nærliggende "Klekkendehøj" er en af de bedst bevarede storstensgrave vi har i Danmark. Under udgravningen af dobbeltjættestuen i ca. 1798 hentede

Marienburgs daværende ejer Calmette sikkert god inspiration til de romantiske haveanlæg, som han anlagde omkring Marienburg og ved sommerboligen Liselund på Østmøn.

Langdyssen du står ved her er ikke en ægte stenaldergrav. Den er et kunstigt opbygget, romantisk indslag i et stort anlagt haveanlæg fra slutningen

Sløjfning, genbrug og stenhugst af fortidens grave.

Foto venligst udlånt af Lokalhistorisk Forening for Skævinge og Omegn. Situationsbillede fra stenhugst af en dysse v. Arresø på Sjælland i begyndelsen af 1900-tallet. Dyssens store dæksten er sprængt til genbrug som skærver og bygningsmateriale. Bemærk de tre gravhøje i baggrunden som sikkert også blev genbrugt og sløjfet.

Man kan passende benytte betegnelsen "sten blev til brød" om det store genbrug af sten fra især bondestenalderens storstensgrave, som specielt i sidste og forrige århundreder reducerede antallet af oldtidsgrave til under 1/4-del. Først med Naturfredningsloven i 1937 nød vore synlige fortidsminder beskyttelse af loven og før den tid stod det frit for at sløjfe fortidsminderne. Forud for loven nåede Nationalmuseet dog heldigvis at beskytte mange anlæg gennem frivillige aftaler. Det er ved disse, at der i dag ses fredningssten med indskriften "FM" for "Fredet Mindemærke".

I det med undtagelse af Bornholm ellers klippeløse Danmark, kan det ikke undre, at store sten altid har været et eftertragtet byggemateriale. Bondestenalderens storstensgrave var derfor oplagte at forgrube sig på, når der enten skulle bygges kirker, laves stensøjler til broer eller skærver til vejfyld eller jernbaner - eller blot bruges sten til almindeligt byggeri eller haveanlæg som her ved Marienburg. Der findes ligefrem eksempler på, at der helt frem til 1930-erne blev gennemført offentlige arbejder hvorunder sten fra oldtidsgrave blev genbrugt - Hver tid har sandelig sat sit præg på vores landskab!

Originaltegning © på Det Nationalhistoriske Museum, Frederiksborg Slot. Sepiattegning fra Marienburg Park udført af Søren Læssøe Lange 1815. Bemærk parkens opbygning med søer og kanaler, romantiske stier, broer, tehus og obelisk. Parken er i dag offentlig tilgængelig til fods ad stierne i dagtimerne.

af 1700-tallet. Sådanne parker blev, i henhold til datidens engelsk inspirerede havemode, anlagt omkring mange slotte og herregårde til afløsning af barokkens stramme, lineære og symmetriske haveanlæg. Umiddelbart ligner langdyssen "den ægte vare" og den blev også oprindeligt fredet som sådan af Nationalmuseet i 1880. Dog er især den store stævnsten i vestenden og højens afrundede hjørner misvisende.

Det fortælles, at Calmette genbrugte sten fra rigtige storstensgrave til langdyssen. Gavlstenen er fra en stenaldergrav på Askeby Mark ikke langt fra Klekkendehøj og slæbt til Marienburg med et forspand af 16 heste. Den store dæksten over det centrale gravkammer skulle tilsvarende være hentet fra "Kong Røds langdysse" på Røddinge Mark, som Calmette også udgravede.

Foto © Det Kongelige bibliotek

Marienburgs tidligere ejer Gérard Pierre Antoine de Bosc de la Calmette (1752-1803) stammede fra Holland, men blev født i Lissabon. Calmette som blev amtmand på Møn var gift med Elisabeth - datter af en rig schweizisk købmand Reinhold Iselin. Liselund, som Calmette også ejede, blev opkaldt efter hans hustru. På baggrund af Calmettes store interesse for historien, opstod en stor samling af oldsager, som i dag findes på Nationalmuseet. Calmette-slægten ejede Marienburg frem til 1821.

Artificial Long Barrow in Marienburg Park

Unlike the many genuine ancient monuments on Møn, this long barrow is a relatively recent creation and was raised by de la Calmette, owner of Marienburg, in the late 18th Century. Alongside ponds, bridges, cottages, and pavilions, the artificial barrow formed part of the property's expansive gardens, which were designed in accordance with the Romantic sensibilities of the era. De la Calmette also created lovely gardens at Liselund Castle in East Møn. The long barrow's stones, however, do indeed originate from genuine megalithic tombs, which were demolished and removed from agricultural land. It was only with the Nature Conservation Act of 1937 that visible remains of ancient monuments were protected by law. As a result, it is estimated that around 75% of such monuments are fully or partially lost.

De la Calmette studied Klekkendehøj and many other ancient monuments on Møn. It is said that his long barrow's large upright gable stones originated from a Stone Age tomb in nearby Askeby Field and that these were dragged to Marienburg by a team of 16 horses. The large roof slabs are said to have come from "King Red's Long Barrow" at Røddinge.

Das künstliche Dolmen im Marienburg Park

Das Hünenbett, an dem Sie jetzt stehen, wurde im Gegensatz zu den vielen originalen historischen Denkmälern auf Mön, künstlich erbaut. Der Herr auf Marienburg, der Gutsbesitzer de la Calmette, baute das Hünenbett am Ende des 18. Jahrhunderts als Teil einer grossen, romantisch angelegten Gartenanlage mit Gartendämmen, Brücken, kleinen Lauben und Pavillons etc., wie es die damalige Mode diktierte. Eine entsprechende, schöne Gartenanlage legte de la Calmette auch am Schloss Liselund auf Ostmön an. Die Steine des Hünenbetts stammen jedoch von echten Megalithgräbern, die auf den Feldern eingeebnet wurden. Erst mit dem Naturschutzgesetz aus dem Jahre 1937 kamen die sichtbaren historischen Denkmäler unter den Schutz des Gesetzes. Deshalb sind um die 75 % heute ganz oder teilweise verschwunden.

De la Calmette untersuchte Klekkendehøj und viele andere historische Denkmäler auf Mön. Man sagt, dass der grosse aufrechte Giebelstein aus einem Steinzeitgrab des nahegelegenen Askeby Mark stamme, und mit einem Gespann mit 16 Pferden nach Marienburg geschleppt worden sei. Der grosse Deckstein soll entsprechend vom Hünenbett "Kong Røds langdysse" bei Røddinge stammen.

Se mere om Marienburg langdysse på www.fortidsmindeguide.dk og www.vordingborg.dk eller scan QR-koden øverst til højre